

Obsah

O autorovi	V
Předmluva.....	VII
Seznam použitých zkratk.....	XV
KAPITOLA 1. Úvod	1
KAPITOLA 2. Slabší smluvní strana jako veličina hodná zkoumání	3
KAPITOLA 3. Pojem slabosti.....	6
KAPITOLA 4. Zásady dotčené při diskuzi o ochraně slabší smluvní strany	9
1. Zásada rovnosti?	9
1.1 Ochrana slabší smluvní strany jako snaha o dosažení materiální rovnosti	12
KAPITOLA 5. Prostor svobody garantovaný právem.....	14
1. Autonomie vůle jako právní garance prostoru svobody jednotlivce a její složky	16
2. Ústavní základy smluvní svobody	17
2.1 „Obecná“ svoboda jednání jako „sběrná“ skutková podstata ..	19
2.2 Omezení ústavně zaručené smluvní svobody.....	20
3. Autonomie vůle v občanském zákoníku	23
3.1 „Právo brát se o vlastní štěstí“ jako vyjádření autonomie vůle	24
3.2 Struktura a obsah „práva brát se o vlastní štěstí“.....	25
4. Smluvní svoboda a její složky	27
4.1 Svoboda uzavřít smlouvu	28
4.2 Svoboda určení obsahu smlouvy	29
4.3 Svoboda zvolit si formu smlouvy.....	31
5. Horizontální a vertikální působení smluvní svobody (vícedimenzionální aspekt smluvní svobody)	32
5.1 Střet smluvní svobody a zásady ochrany slabší smluvní strany (materializovaná rovnost)	34
5.2 Rozlišení formální a materiální smluvní svobody.....	37

6. Vázanost smlouvou a zánik horizontální dimenze smluvní svobody ve prospěch společné vůle stran.....	38
6.1 Přístup k materiální smluvní svobodě	40
7. Smluvní svoboda v evropských projektech smluvního práva	41
7.1 Principy evropského smluvního práva (PECL)	41
7.2 Draft Common Frame of Reference (DCFR)	42
8. Ekonomická analýza smluvní svobody	43
9. Shrnutí kapitoly a dílčí závěry	46

KAPITOLA 6. Historický střet formální a materiální smluvní svobody

1. Římské právo	49
2. Glosátoři a komentátoři	54
3. Kanonické právo	55
4. Vývoj v českých zemích	56
4.1 Partikulární právo (9.–13. století)	56
4.2 Odstraňování právního partikularismu a Obnovené zřízení zemské	57
5. Přirozenoprávní přístup	58
6. Přirozenoprávní kodifikace a cesta k ABGB	60
7. Vývoj právní úpravy na území Československa	62
7.1 Návrh občanského zákoníku z roku 1937	62
7.2 Období tzv. středního kodexu	64
7.3 Období ObčZ 1964	65
7.4 Porevoluční občanské právo a cesta k novému občanskému zákoníku	68
8. Shrnutí kapitoly a dílčí závěry	69

KAPITOLA 7. Modely vzájemného vztahu smluvní svobody a ochrany smluvní strany

1. Liberální přístup ke smluvní svobodě	71
1.1 Kritika liberálního přístupu ke smluvní svobodě	72
2. Modely materiální smluvní svobody	74
2.1 Model objektivní správnosti smlouvy zajištěné smluvním mechanismem	74
2.1.1 Kritika modelu objektivní správnosti smlouvy	76
2.2 Sebeurčení ve smluvním vztahu	78
2.2.1 Kritika modelu Wernera Flumeho	80
2.3 Model smluvní rovnováhy	81
2.3.1 Kritika modelu smluvní rovnováhy	83
2.4 Model omezení smluvní svobody argumentem sociální funkce smlouvy	87
2.4.1 Kritika modelu sociální funkce smlouvy	88
2.5 Model informační rovnováhy	89
2.5.1 Kritika modelu informační rovnováhy	90

2.6 Svoboda rozhodování jako měřítko posouzení platnosti smlouvy	92
2.6.1 Kritika modelu svobody rozhodování	93
2.7 Omezení smluvní svobody cestou ochrany právně významných hodnot	94
2.7.1 Kritika modelu	96
3. Shrnutí kapitoly a dílčí závěry	97

KAPITOLA 8. Slabší smluvní strana a potřeba jejího vymezení . 99

1. Vymezení slabší smluvní strany	102
1.1 Definice slabší smluvní strany cestou systematického výkladu	104
1.2 Význam příčin slabosti	106
1.3 Ekonomické zdůvodnění slabosti – narušení smluvní rovnováhy	107
2. Shrnutí	110

KAPITOLA 9. Ochrana slabší smluvní strany 112

1. Obecně ke kontrolnímu modelu	112
1.1 Kontrola smlouvy a její etapy	112
1.2 Rozsah kontroly	113
1.3 Obsahová a formální kontrola	113
1.4 Punktuální omezení a kontrola prostřednictvím generálních klauzulí	114
1.5 Charakteristika ochranných nástrojů	115
2. Ochranný model občanského zákoníku	116
2.1 Potřeba identifikace pravidel sloužících ochraně slabší smluvní strany	117
2.2 Fáze ochrany slabší smluvní strany	120
2.3 Ochrana zaměstnance, nájemce a spotřebitele jako výjimka z pravidla?	121
2.4 Prostředky ochrany slabší smluvní strany	123
2.4.1 K obecné charakteristice „exit opcí“	126
2.4.2 Východiska pro ochranný model slabší smluvní strany	127
3. Shrnutí kapitoly a dílčí závěry	130

KAPITOLA 10. Ochrana slabší smluvní strany cestou ochranných generálních klauzulí 132

1. Význam generálních klauzulí při ochraně slabší smluvní strany ...	132
1.1 Pohyblivý systém jako cesta ke kompromisu mezi smluvní svobodou a ochranou slabší smluvní strany	135
1.2 Funkce a význam pohyblivého systému	137
1.3 Obsahové naplnění pohyblivého systému	138
1.4 K jednotlivým elementům pohyblivého systému	141

1.4.1	Smluvní svoboda	141
1.4.2	Sebeurčení smluvní strany.....	142
	a) Problém přičitatelnosti	144
1.4.3	Poctivost „silnější“ strany.....	144
1.4.4	Ochrana důvěry jednajících	147
1.4.5	Zásada přiměřenosti	148
2.	Shrnutí kapitoly a dílčí závěry	150

KAPITOLA 11.	K jednotlivým ochranným generálním klauzulím	154
---------------------	---	------------

KAPITOLA 12.	Smlouvy uzavírané adhezním způsobem	156
---------------------	--	------------

1.	Účel ustanovení o smlouvách uzavíraných adhezním způsobem... ..	156
2.	Pojem adhezní smlouvy	156
2.1	Kdy je smlouva adhezní aneb základní podmínky jejího určení	158
2.2	Tzv. první definice adhezní smlouvy.....	159
2.2.1	Základní podmínky smlouvy	159
2.2.2	Určení základních podmínek smlouvy jednou ze smluvních stran nebo na základě jejích pokynů.....	162
2.2.3	Slabší strana jako součást hypotézy	163
	a) Potíže s terminologií	163
	b) Interpretace znaku „slabší strana“ cestou definice účelu ustanovení	164
	c) Znak „slabší strana“ jako znak presumovaný.....	165
2.2.4	Skutečná příležitost ovlivnit obsah základních podmínek	166
2.3	Tzv. druhá definice adhezní smlouvy	167
3.	Věcný dosah ochranných ustanovení	168
3.1	Vztah adhezních smluv a ustanovení o ochraně spotřebitele	168
3.2	Použitelnost ustanovení o adhezních smlouvách na „zbytkové vztahy“	169
3.3	Ochrana poskytovaná cestou kontroly smluvních ujednání ..	172
4.	Rozlišení materiální a formální kontroly.....	172
4.1	Formální aspekty kontroly (požadavky transparency)	174
4.1.1	Čitelnost podmínek	174
4.1.2	Srozumitelnost podmínek.....	175
4.1.3	Překvapivost podmínek	177
4.1.4	Právní následky netransparentních klauzulí	177
4.2	Obsahová (materiální) kontrola	178
4.2.1	Potřeba měřítek srovnání.....	179
	a) Dispozitivní právo jako měřítko srovnání.....	180
	b) Ochrana spotřebitele jako měřítko srovnání	182

	c) Rozdělení smluvních rizik	182
4.2.2	Pojetí tzv. testovacích a netestovacích klauzulí	183
4.2.3	Netestovací klauzule	184
4.2.4	Kritika netestovacích klauzulí	187
4.2.5	Testovací klauzule	188
	a) Vnitřní test	188
	b) Vnější test	191
5.	Shrnutí kapitoly a dílčí závěry	192

KAPITOLA 13. Lichva **195**

1.	Vymezení lichvy	195
2.	Projev principu přiměřenosti?	197
3.	Složená skutková podstata	197
	3.1 Demonstrativní nebo taxativní výčet znaků subjektivní slabosti?	198
	3.2 Význam nedbalosti slabší smluvní strany	200
4.	K jednotlivým znakům slabosti slabší smluvní strany	201
	4.1 Subjektivní znaky slabosti	201
	4.1.1 Tíseň	201
	4.1.2 Druhy tísně	202
	4.1.3 Nezkušenost	202
	4.1.4 Rozumová slabost	203
	4.1.5 Rozrušení	203
	4.1.6 Lehkomyslnost	204
	4.2 Objektivní znak lichvy (hrubý nepoměr)	204
	4.2.1 Měřítka způsobilá k zohlednění	206
	4.2.2 Měřítka, která se nezohledňují	206
	4.3 Kořistění ze stavu slabosti lichvářem	207
5.	Právní následky lichevní smlouvy	209
6.	Shrnutí lichvy	211

KAPITOLA 14. Neúměrné zkrácení **214**

1.	Neúměrné zkrácení a jeho vztah k navazujícím ochranným ustanovením	216
	1.1 Neúměrné zkrácení a lichva	216
	1.2 Neúměrné zkrácení a omyl	217
	1.2.1 Omyl v pohnutce	218
2.	Aplikační podmínky neúměrného zkrácení	219
	2.1 Hrubý nepoměr plnění (objektivní znak)	219
	2.2 Subjektivní znaky neúměrného zkrácení	221
	2.2.1 Sféra zkrácené smluvní strany	221
	2.2.2 Sféra zvýhodněné smluvní strany	222
3.	Uplatnění neúměrného zkrácení	223
4.	Shrnutí neúměrného zkrácení	225

KAPITOLA 15.	Kontrolní model PECL a DCFR	228
1.	Ochrana před lichevními smlouvami	228
2.	Ochrana před nepřiměřenými smluvními ujednáními	230
KAPITOLA 16.	Shrnutí a úvahy <i>de lege ferenda</i>	233
	Seznam použité literatury a zdrojů	239
	Věcný rejstřík	259